

Un llibre important

Toni Sala / Ara

ACABA DE SORTIR un llibre important, publicat per l'editorial més ambiciosa ara mateix en català, Edicions de 1984. Es diu *Els estranys*, i l'autor és Raül Garrigasait.

Suposo que els moments excepcionals afavoreixen llibres excepcionals. Mesos abans de marxar d'Alemanya, veient venir el desastre, Roth va publicar *La marxa de Radetzky*, sobre el final de l'Imperi Austrohongarès. Garrigasait reflexiona a *Els estranys* sobre el final de Prússia en aquests moments d'enfonsament d'Espanya. De la mateixa manera, cap al final de la Transició, Rodoreda va escriure sobre la Guerra Civil a *Quanta, quanta guerra*, amb un argument tan vell com fructífer, la història iniciàtica d'un noi perdut en una guerra que no és la seva. Garrigasait fa servir el mateix recurs i envia un prussià a la Primera Carlinada perquè visqui entre nosaltres l'ocupació de Solsona.

I ja tenim la Il·lustració i el Romanticisme europeus passant comptes amb el Barroc meridional, el protestantisme acarat al catolicisme i viceversa. “Els fets [...] se'n foten, dels esquemes”, però tu posa el rigor militar dels prussians a comandar un escamot de carlins catalans, i a veure què passa. Necessitàvem la visita del nord per detectar el fons dionisiac català, la presència tel·lúrica a sota la màscara.

Totes les nacions s'han buscat a si mateixes a través de la literatura, i això ha vingut del nord. Amb aquesta tragicomèdia sobre el guerracivilisme fàcil del nostre país, Garrigasait fa la captura precisa d'un moment de canvi d'època d'una manera semblant a les pel·lícules d'Albert Serra, i amb la mateixa meticulositat. Ens dona un mirall de nosaltres mateixos en aquests moments també de canvi històric. Les ressonàncies amb el present treuen espurnes amb una intensitat que et deixa amb la boca oberta, frase a frase. *Els estranys* té el coratge de fer-nos la pregunta més profunda del moment: “Quins esquelets ens arrosseguen?”

Els estranys som nosaltres, obvi, i l'estranyesa, l'estrany camussià, també som nosaltres, vistos en una mena de parc temàtic estil Saunders, amb un realisme de factura gogoliana, carregat de personatges expressionistes i Barroc català. Aquí només podia arribar-s'hi amb un estil net, rigorós i nou que el llibre, tot ell un mirall, acara a una retòrica carlista que és clavada a la nostra retòrica literària d'avui, tan mandrosa. Finalment un llibre que ens parla d'ara mateix i que mostra la necessitat que qualsevol cultura té d'una literatura seriosa, que la netegi d'autoenganys.